

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1956

ANDRA KAMMAREN

Nr 25

16—18 oktober

Debatter m. m.

Tisdagen den 16 oktober

	Sid.
Talmannens hälsningsanförande	3
Minnesord över avliden ledamot av kammaren	3
Interpellationer av:	
herr Skoglund i Doverstorp ang. effektivisering av nuvarande anti-dumpinglagstiftning	4
herr Eliasson ang. komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet	6
herr Nilsson i Svalöv ang. frågorna om egnahemsbeskattningen och de övriga skattespörsmål, som beröras av en allmän höjning av taxeringsvärdena	7
fru Ewerlöf ang. den pågående nykterhetsvårdsutredningen	8
herr Rimmerfors ang. en komplettering av nykterhetsreformen, m.m.	9
herr Stiernstedt ang. kommunikationerna inom Stockholms skärgård	10
herr Jacobson i Vilhelmina ang. de vakanta provinsialläkartjänsterna i övre Norrland	11
herr Holmberg ang. de skadliga verkningarna av statens järnvägars taxepolitik för de avlägset liggande landsdelarna	12
fru Eriksson i Stockholm ang. den ökade spritkonsumtionen	13
herr Helén ang. en förbättring av skolans lokalbehov och minskning av elevantalet i folkskolors och högre skolors klassavdelningar	14
herr Pettersson i Dahl ang. frågan om nedläggande av trafiken på bandelen Falkenberg—Limmared	14
herr Dahln ang. åtgärder för ökning av bostadsbyggandet i Stockholm	15

Onsdagen den 17 oktober

	Sid.
Interpellationer av:	
herr Swedberg i anledning av tågförseningarna vid statens järnvägar	19
herr Wedén ang. nysparande för bostäder och bostadssparande i allmänhet	19
herr Svensson i Ljungskile ang. bostadsbebyggelsen på landsbygden samt bostads- och sanitetsanläggningars utformning vid glesbebyggelse	20
herr Johansson i Öckerö ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten	21
herr Nilsson i Göingegården ang. genomförande av fastställd plan rörande sträckningen av riksvägen 2 invid Varberg	22
herr Senander ang. höjning av folkpensionernas grundbelopp	23
herr Ohlin ang. ökade möjligheter för äldre personer till förvärvsarbete	24

Torsdagen den 18 oktober

Interpellation av herr Ohlin ang. konsekvenserna för företagens sunda utveckling och konkurrensförmåga gentemot utlandet, som nuvarande företagsbeskattning hotar att leda till	27
---	----

Tisdagen den 16 oktober

Kl. 14.00

§ 1

Talmannens hälsningsanförande

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord:

Jag hälsar kammarens ärade ledamöter välkomna till årets höstsession, som härmed förklaras öppnad.

§ 2

Minnesord över avliden ledamot av kammaren

Herr TALMANNEN yttrade:

Under föregående vecka nåddes vi av meddelandet, att ledamoten av denna kammare Alarik Hagård avlidit.

Ända sedan 1920-talet var Hagård verksam på framstående poster inom det sociala arbetet och inom ungdomsvården. Under de svåra arbetslöshetsåren ledde han i sin hemstad och i sitt hemlän kampen mot allt det onda, som sysselsättningskrisen förde med sig. Under några år verkade han också som arbetslöshetskommissionens sociala ombudsman.

År 1940 invaldes Hagård i andra kammaren. Han tillhörde som bekant andra lagutskottet, och han var också på sin tid verksam inom socialvårdskommittén.

Vi minns den bortgångne som en stillsam och försynt människa, som kammaren gärna lyssnade till, när han med stor sakkunskap yttrade sig i de frågor, som låg honom om hjärtat. Vi lyser frid över vår bortgångne kamrats minne.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 3

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 12 oktober 1956

Till justitiedepartementet hade den 1 augusti 1956 från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län inkommit fullmakt för Erik Samuelsson, Göteborg, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

K. G. Grönhagen

Vid detta protokoll var fogad den däri omförmälda fullmakten för Erik Samuelsson, Göteborg, att inträda såsom ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari år 1957 efter herr Edberg.

Protokollet lades till handlingarna.

Herr talmannen meddelade, att herr Samuelsson intagit sin plats i kammaren.

Interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

§ 4

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar om ledighet från riksdagsgöromålen samt läkarintyg:

Riksdagens andra kammare, Stockholm

På grund av utlandsvistelse anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 16 oktober t. o. m. den 2 november 1956.

Stockholm den 15 oktober 1956

C. W. Carlsson

Härmed anhåller jag vördsamt om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 16—27 oktober för deltagande i sammanträde med Europarådets rådgivande församling.

Åkersberga den 10 oktober 1956

Gunnel Olsson

Till Andra kammaren

Undertecknad får härmed anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under tiden 16—27 oktober för beivrande av Europarådets session.

Linköping i oktober 1956

Ingemar Andersson

Till Andra kammarens kansli, Stockholm

För deltagande i Europarådets höst-session får jag anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 16 oktober 1956 till och med den 29 oktober s. å.

Skövde den 13 oktober 1956

Walter Sundström

Till Riksdagens Andra kammare

På grund av officiellt uppdrag i New Dehli och resa i samband därmed får jag anhålla om ledighet från innevarande höstriksdag fr. o. m. den 16 oktober tills vidare.

Karlstad den 12 oktober 1956

Manne Ståhl

Härmed intygas, att riksdagsman Erik Einar Hæggbloom, född 93.04.30, bosatt Slakmöre, Kåremo, sedan den 13/10 1956 är intagen å kirurgiska avdelning-

en, Centrallasarettet, Kalmar, på grund av gallvägssjukdom och kan beräknas vara arbetsoförmögen ca 2 mån.

Kalmar den 15/10 1956

Erik Stille

Bitr. lasarettsläkare

Kir. avd. Centrallasarettet, Kalmar

Kammaren biföll de av herr Carlsson i Stockholm, fröken Olsson samt herrar Andersson i Linköping, Sundström och Ståhl framställda ledighetsansökningarna, varjämte kammaren beviljade herr Hæggbloom ledighet från riksdagsgöromålen från och med innevarande dag tills vidare.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades vidare herr Strandh under denna dag och herr Larsson i Luttra under 4 dagar från och med denna dag.

§ 5

Interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

Ordet lämnades på begäran till

Herr förste vice talmannen SKOG-LUND (h), som anförde:

Herr talman! Under de senare åren och ej minst under de senaste månaderna har det klart framgått, att de svenska textil- och beklädnadsindustrierna haft och alltjämt har betydande ekonomiska svårigheter att brottas med. Speciellt textilindustrien har fått vidkännas svåra ekonomiska förluster med resultat att många företag måst nedlägga sin verksamhet eller i betydande grad inskränka denna. Då någon förbättring av branschens läge inte kan skönjas utan man tvärtom kan befara en ytterligare försämring, kan svåra sysselsättningsproblem och andra sociala vådor uppstå inom de områden av vårt land, där denna industribransch är av dominerande omfattning.

Det bör även beaktas, att textilbranschens arbetskraft i stor utsträckning utgöres av kvinnor, vilka vid en minskad sysselsättning inom branschen i många fall lämnar arbetsmarknaden. Då

Interpellation ang. effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning

man samtidigt på längre sikt kan räkna med en ökande konsumtion av textilvaror, kan följden av en minskad produktion bli en ökad belastning på vårt lands valutareserv.

Textilindustriens kritiska läge är icke enbart en svensk företeelse. Åtskilliga av de andra västeuropeiska länderna befinner sig i samma situation. Sverige har emellertid en långt driven importliberalisering och relativt sett mycket låga tullar och har därför helt naturligt snabbt kommit i blickfånget för andra länders exportintressen. Den betydande ökningen av den svenska textilimporten har trots den svenska textilindustriens tekniskt sett höga standard lett till en allt hårdare begränsning av avsättningsmöjligheterna för den svenska industrien och därmed försämrad räntabilitet för denna, vilket i sin tur medför förminskad rationaliseringsförmåga och därmed minskad konkurrenskraft. I detta läge, då ett bibehållande av vår höga tekniska standard framstår såsom oundgängligen nödvändigt, är företagets möjligheter härtill ytterligare inskränkta genom investeringsavgifter, höjd företagsbeskattning, begränsning av företagets rätt till fri avskrivning och fri varulagervärdering, kreditrestriktioner och andra statliga åtgärder.

Då jag här tar upp frågan om textilindustriens svårigheter är avsikten inte att föregripa den diskussion om de allmänna tullsatserna som torde vara att vänta vid nästa års vårriksdag i anslutning till 1952 års tulltaxekommittés förslag. Alldeles oavsett vad en ny tulltaxa kan komma att medföra för textilindustriens del framstår det emellertid såsom uppenbart, att den ej kommer att medföra ett tillräckligt skydd mot sådan import, som är förbunden med s. k. *dumpingpriser*.

Att den fortgående liberaliseringen av världshandeln medför samhällsekonomiska fördelar torde ej bestridas av någon. För textilindustriens del har en

omfattande frilistning åstadkommits inom ramen för OEEC-samarbetet. Detta har skärpt konkurrensen och pressat prisnivån till det yttersta. Vår liberala handelspolitik utnyttjas emellertid också för osund konkurrens. I all synnerhet förtjänar därvid att uppmärksammas den import, som förekommer från olika östeuropeiska länder, vilka uppenbarligen tillämpar en direkt politisk prissättning som ej grundar sig på några som helst kostnadsmissiga faktorer. Det är här utan tvekan fråga om dumping. Genom import till dumpingpriser undergräves i själva verket betingelserna för den svenska textilindustriens förmåga att hävda sig i hederlig konkurrens. Även om det kan sägas, att den totala textilimporten från öststaterna värdemässigt sett ej är påfallande hög, blir kvantiteterna genom de låga priserna icke obetydliga. De blir under alla förhållanden tillräckliga för att störa marknaden och för att försvåra en planmässig anpassning till konkurrensläget. Oavsett kvantiteterna medför alltså blotta förekomsten av dumpingpriser ett svårt avbräck för en industriegren, som redan av andra skäl har besvärliga problem att brottas med.

Det kan erinras, att vi i vårt land sedan år 1950 har en lag med syfte just att motverka dylika extrema dumpingfall. Denna lagstiftning har emellertid endast i ringa utsträckning kommit till användning. Orsaken härtill är i huvudsak att söka i det förhållandet att en betungande bevisböroda åvilar den som i det särskilda fallet vill påyrka lagens tillämpning.

Vad importen från öststaterna beträffar föreligger ingen tvekan om att dumping förekommer. Det står alldeles klart att färdigvarupriserna i flertalet fall icke överstiger råvarupriserna på världsmarknaderna. Under sådana förhållanden synes man kunna allvarligt ifrågasätta, om en import av denna art bör tillåtas ens i begränsad omfattning. I varje fall bör dessa försök att störa

Interpellation ang. komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet

vårt näringslivs utveckling mötas med effektiva åtgärder, som förtar verkningarna av dylika företeelser.

Under återopande av vad sålunda anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Vill herr statsrådet vidtaga åtgärder för en snabb effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning?

2. Avser herr statsrådet att vid kommande handelsförhandlingar med stater, vilka ej tillhör OEEC, söka begränsa importåtaganden avseende textilvaror?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Interpellation ang. komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet

Herr ELIASSON (h) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Den 27 januari 1956 tillkallade statsrådet och chefen för socialdepartementet en särskild beredning med uppdrag att inom departementet biträda vid fortsatt handläggning av frågan om en förbättrad pensionering och därmed sammanhängande spörsmål. I direktiven understrykes, att beredningen bör bilda sig en uppfattning om den inverkan som ett genomförande av en s. k. obligatorisk tjänstepensionering skulle få eller lämpligen borde få dels på utformningen av annan socialförsäkring, främst folkpensioneringen, den allmänna sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen, dels på andra offentliga och privata pensionsanordningar.

Då de frågor beredningen skall ta ställning till berör alla medborgargrupper, borde beredningens sammansättning i fråga om såväl parlamentariker

som experter vara så allsidig som möjligt. I den nuvarande sammansättningen saknas emellertid representanter för jordbrukare, hantverkare och andra småföretagare. Ett genomförande av den obligatoriska tjänstepensioneringen synes komma att medföra svåra anpassningsproblem för just dessa grupper, varför de enligt min mening också bör få företrädare inom beredningen.

Den bristande allsidigheten i fråga om beredningens expertsammansättning har påtalats bl. a. i Riksförbundet Landsbygdens folks remissyttrande den 12 mars 1956 över pensionsutredningens betänkande, vari det heter: »RLF finner det beklagligt att jordbrukets organisationer såsom företrädare för den stora företagargruppen i samhället inte blivit representerade i beredningen men förutsätter att möjligheter finns att en representant för jordbruksorganisationerna tillkallas.»

Såvitt bekant har de från RLF framförda synpunkterna icke föranlett någon komplettering av beredningen. Pensionsberedningen har arbetat sedan i januari månad och kan antas ha hunnit en god bit på väg, varför arbetet för en nytillträdande ledamot av beredningen redan nu kommer att bli besvärligt. Det synes mig därför angeläget att en representant för de berörda grupperna snarast tillkallas.

Med stöd av vad ovan anförts anhålles om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Har herr statsrådet för avsikt att på det sätt som begärts i bl. a. RLF:s remissutlåtande över pensionsutredningens betänkande vidta åtgärder, så att den arbetande pensionsberedningen snarast möjligt kompletteras med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet.

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. frågorna om egnahemsbeskattningen och de övriga skattefrågor, som berörs av en allmän höjning av taxeringsvärdena

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr NILSSON i Svalöv (h), som anförde:

Herr talman! Den nuvarande egnahemsbeskattningen innebär för egnahemsägarna en extrabeskattning, som i de individuella fallen kan vara högst betydande. Den har i första hand sin grund i fastighetsskatten, vilken är utformad så, att den drabbar i omvänd proportion till skatteförmågan. Men även inkomstbeskattningen är för egnahemsägarna sådan att den strider mot principen om rättvisa och jämlikhet i beskattningen.

Denna extrabeskattning av egnahemsägarna hotar nu att bli ännu större genom den höjning av taxeringsvärdena som är att vänta i samband med 1957 års allmänna fastighetstaxering. I vissa fall får man såsom ett resultat härav även räkna med en höjning av förmögenhetsbeskattningen — liksom av kvarlåtenskaps- och arvsbeskattningen.

Frågan om egnahemsbeskattningens utformning och dess konsekvenser rör ett mycket stort antal medborgare. Direkt torde den gälla omkring 700 000 egnahemsägare. Den påverkar emellertid även dem som överväger att lösa sin bostadsfråga i egnahemsformen och för vilka den föreliggande överbeskattningsrisken måste komma med i kalkylerna. Det sätt på vilket egnahemsbeskattningen kan komma att utformas har alltså stor praktisk betydelse. Det har också principiell och symbolisk betydelse — som en mätare på skattepolitikens utformning med hänsyn till spararnas intresse.

Inom högerpartiet har vi konsekvent motsatt oss det nu gällande systemet för beskattning av egnahemsägarna. Någon anledning att ålägga dessa en högre

beskattning än som motsvarar deras skatteförmåga, mätt med hänsyn till deras verkliga inkomst, anser vi inte föreligga. Vi har även krävt en sådan utformning av förmögenhetsbeskattningen och av skatten i samband med dödsfall, att dessa skattereformer inte skulle verka spårhämmande.

Då frågan om egnahemsbeskattningen behandlades vid senaste värriksdag mötte våra förslag om lätnader däri intet gensvar från riksdagsmajoritetens sida. Sedan dess har emellertid en särskild utredningsman tillkallats för att inom finansdepartementet utreda skattekonsekvenserna av höjda taxeringsvärden. Några officiellt tillkännagivna direktiv har utredningsmannen ej erhållit. Departementschefen och andra ledamöter av regeringen har visserligen vid olika tillfällen gjort allmänna uttalanden om syftet med den pågående utredningen och om de mål man avser att ernå. Dessa uttalanden har emellertid varit av sådan art och så formulerade, att några säkra slutsatser inte kunnat dragas om utredningsarbetets inriktning. Det förefaller mig angeläget att landets egnahemsägare får större klarhet i detta avseende än hittills varit fallet. Frågan är dessutom icke begränsad till enbart egnahemsägare. Även stora kategorier jordbrukare och andra småföretagare beröres så starkt av de väntade höjningarna av taxeringsvärdena, att de bör ha rätt att få närmare upplysningar.

Under återopande av vad här anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande fråga:

Vill herr statsrådet lämna kammaren en redovisning för de riktlinjer efter vilka statsrådet avser att lösa frågorna om egnahemsbeskattningen och de övriga skattefrågor som beröres av en allmän höjning av taxeringsvärdena vid 1957 års allmänna fastighetstaxering?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. den pågående
nykterhetsvårdsutredningen

Ordet lämnades på begäran till

Fru EWERLÖF (h), som yttrade:

Herr talman! Då den fria rusdrycksförsäljningen genomfördes hade alla klart för sig att vissa övergångssvårigheter skulle uppstå. Att redan efter ett år dra några definitiva slutsatser om vad det nya systemet kommer att innebära för framtiden är ännu för tidigt. Det framgår dock att konsumtion och fylleriförseelser ökat i en omfattning som måste inge allvarliga farhågor. Försäljningen har sålunda efter den 1 oktober 1955 stigit med omkring 35 procent, och i t. ex. Stockholm har antalet av polisen omhändertagna fyllerister under augusti ökat med 231 procent jämfört med samma månad 1955. Även om man hoppas att förhållandena efter hand skall stabiliseras, bör man överväga vad som kan göras för att övergångstiden ej skall bli så svår.

Som jag i en interpellation under värriksdagen påpekade skulle kanske en förbättring i nykterhetstillståndet framför allt på arbetsplatserna ernås, om försäljningen av sprit i småbuteljer och då framför allt tredjedelslitern upphörde. Enligt en alltmer utbredd uppfattning är förekomsten av denna billiga och lätthanterliga butelj en bidragande orsak till det ökade fylle-riet.

Det har ifrågasatts, att viss nedgång i fylleriet skulle ske om systembutikerna stängde något tidigare på dagen. Visserligen skulle kanske de skötsamma personer, som önskar göra sina inköp efter arbetstidens slut, bli lidande på en sådan ändring, men de skulle säkerligen acceptera den om fylleriet härigenom kunde minskas. Även denna fråga var under värriksdagen uppe till debatt efter interpellation av herr Haggård.

Det kan även övervägas om man inte, i likhet med vad förhållandet är i

Norge, bör avstå från all utskänkning och utminuterung av sprit på lördagar.

Ett glädjande inslag i den för övrigt ganska dystra bilden är att ungdomen skött sig på ett i stort sett tillfredsställande sätt. Man kan kanske räkna med att det skulle kunna bli ett ännu bättre tillstånd, om man ej hade lagregler, som gjorde det möjligt även för 18-åringar att köpa sprit. Enligt rusdrycksförsäljningsförordningen får nämligen en person, som fyllt 18 år, användas som ombud vid spritinköp, medan åldersgränsen för personliga inköp bestämts till 21 år. Då fullmakt inte avkrävs ombud, är det endast en fiktion att tala om ombud. Samma åldersgräns synes böra tillämpas för ombud och för den som gör inköp för egen räkning, nämligen 21 år.

Under den svåra övergångstid i vilken vi nu befinner oss och som vi ej vet om den ännu nått sin kulmen, är det alldeles speciellt en fråga som kräver en snar lösning, nämligen nykterhetsvårdsfrågan. Det har visat sig, att det i stort sett är samma klientel som polisen omhändertager för fylleri. Då efterfrågan på vårdplatser är mycket stor, kan vård icke beredas dem förrän efter lång väntetid. Även för alkoholister, som är uppenbart farliga för sin omgivning, är det svårt att erhålla plats. Genom de stora påfrestningarna på anstalterna har vårdtiden måst pressas ned, vilket medfört ett försämrat vårdresultat.

Den nu uppkomna situationen är så mycket mer anmärkningsvärd som det vid reformens genomförande förutsattes, att nykterhetsvården skulle vara så rustad, att den kunde möta det ökade vårdbehovet.

Jag vet att det pågår en utredning på detta område, men eftersom förhållandena är så bekymmersamma för många människor här i landet och i första hand då för familjer, där männen inte kan bruka spriten på ett måttligt sätt, finns det all anledning att redan nu diskutera detta problem.

Interpellation ang. en komplettering av nykterhetsreformen, m. m.

Under åberopande av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet eller socialdepartementet få ställa följande frågor:

1. Har den pågående nykterhetsvårdsutredningen kommit så långt i sitt arbete att herr statsrådet redan nu förbereder någon åtgärd i anledning härav?

2. Vill herr statsrådet upplysa kammaren om hur man i övrigt bedömer läget på regeringshåll och om man överväger att vidtaga några särskilda åtgärder för att förbättra detta?

Denna anhållan bordlades.

§ 9**Interpellation ang. en komplettering av nykterhetsreformen, m. m.**

Herr RIMMERFORS (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Frågan om spritmissbruk och nykterhetsarbete torde inte på årtionden ha diskuterats så intensivt i landet som nu. Man kan utan tvivel tala om oro i landet.

Naturligtvis är det 1955 års nykterhetsreform som nu, cirka ett år efter reformens genomförande, på allvar aktualiserat frågan. Att folk yttrar sig för och mot reformen, att man registrerar konsumtionssiffrorna och fylleriförelselernas ökning samt att man med särskild oro ger akt på utvecklingen av ungdomens alkoholvanor, att man ivrigt efterlyser förekommande och nykterhetsvårdande åtgärder, kort sagt att man som aldrig förr intresserar sig för alkoholproblemet, torde enbart böra betraktas som ett framsteg. Ingen kan längre komma förbi denna fråga, som ju tenderar att bli vårt allt överskuggande sociala problem.

Från riksdagens synpunkt har man rätt att nu ställa frågan, huruvida vi för två år sedan så grundligt misstog oss på vårt folks livsvilja, ansvarskänsla och motståndskraft, att hela experimen-

tet måste betraktas som misslyckat. Statistiskt sett torde det ännu vara för tidigt att dra några definitiva slutsatser i den vägen. Siffrorna är visserligen skrämmande, men dock lägre än exempelvis Norges i samma situation och efter samma tidrymd. Möjligt är att statistiken, här som i Norge, kommer att uppvisa en gynnsammare bild om ett par år. Men det är inte det frågan gäller i dag.

Problemet har också en moralisk och rent mänsklig aspekt. Medan statistiken mekaniskt registrerar sina sifferkombinationer håller människor på att förgås. Och detta sker tyvärr i större utsträckning och under mer upprörande former än vi trodde oss behöva räkna med.

Även om det klart utsades, även från nykterhetskommitténs och riksdagens sida, att övergångssvårigheter måste befaras, nödgas man nu konstatera att erfarenheterna varit förödmjukande.

Visar det sig nu, att stora grupper av vårt folk icke är mogna för det förtroende, som vi den gången kallade frihet under ansvar, nåväl, då måste naturligtvis lagstiftningen kompletteras. Därtill kommer det självklara behovet av de moraliska krafternas fortsatta mobilisering.

Uppenbart är också, att detta kan ske, utan att huvudlinjerna i reformen behöver förfuskas. Möjligen skulle några av de uppslag till skyddssåtgärder, som den gången föreslogs av såväl nykterhetskommittén som den svenska nykterhetsrörelsen och i vissa fall även i den kungl. propositionen men som utlämnades av den lagstiftande församlingen, behöva prövas på nytt.

Framför allt gäller det nu att bota vad som brustit i såväl förebyggande som nykterhetsvårdande åtgärder. Ingen förnuftig människa torde ha menat, att liberaliseringen av rusdryckshandeln i och för sig skulle lösa vårt sedan årtionden alltmer svårartade svenska nykterhetsproblem. Endast i förening

Interpellation ang. kommunikationerna inom Stockholms skärgård

med alla de positiva åtgärder som samtidigt förutsattes, skulle en sanering av vårt nykterhetsläge småningsom vara möjlig.

Den vägen står oss alltså öppen. Vissa elakartade symtom på övergångssvårigheter och vissa påtagliga brister i nykterhetsvården nödvändiggör en omedelbar omprövning av åtskilliga detaljfrågor, liksom också på lång sikt en kontinuerlig och påpasslig vakthållning inom detta viktiga avsnitt av svenskt socialt liv.

Med hänvisning till vad ovan sagts anholder jag om andra kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern få rikta följande frågor:

Ämnar regeringen vidtaga eller föreslå några omedelbara åtgärder till komplettering av nykterhetsreformen, i syfte att begränsa de nuvarande övergångssvårigheterna?

Kan det förväntas att regeringen kommer att biträda det från nykterhetshåll framförda förslaget om tillsättandet av en kommitté med uppgift att kontinuerligt följa nykterhetsläget och undan för undan föreslå de åtgärder som kan befinnas nödvändiga?

Är regeringen i tillfälle att redan under innevarande riksdag lämna kammaren en redogörelse för läget inom den tidigare svårt eftersatta nykterhetsvården och för de upprustningsåtgärder som utan dröjsmål kan och bör genomföras?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. kommunikationerna inom Stockholms skärgård

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **STIERNSTEDT** (h), som yttrade:

Herr talman! Försämringen under de senaste åren av kommunikationerna med och inom Stockholms skärgård har vid

upprepade tillfällen påtalats här i riksdagen. Alltjämt är förhållandena i hög grad otillfredsställande. Den ena utredningen har avlöst den andra, och förslag efter förslag har avgivits. 1952 beslöt emellertid riksdagen efter Kungl. Maj:ts proposition att ordna skärgårds- trafikerna i stockholmsområdet enligt det av 1949 års skärgårdstrafikkommision avgivna betänkandet. Det synes mig som om detta riksdagens beslut icke på ett tillfredsställande sätt blivit omsatt i praktiken.

Den bofasta befolkning som finnes i skärgårdsområdet måste på något sätt tillförsäkras vida bättre och tryggare förbindelser med omgivningar och huvudstad än vad nu är fallet, om man vill undvika skärgårdens allt snabbare avfolkning. Därtill kommer att man även måste tillgodose det trafikbehov som skapas av de tusentals människor vilka tillbringar längre eller kortare tid i skärgårdsområdet utan att vara stadigvarande bosatta där.

Tidigt i höstas aktualiserades dessa frågor på ett kännbart sätt då Waxholms nya ångbåtsaktiebolag meddelade att det ämnade gå i likvidation. Skärgårdstrafiken hotade att stoppas redan före vintern, och befolkningen i de berörda områdena stod inför utsikten att bli isolerad under den svåraste tiden av året. Efter de förhandlingar som följde har statsmakterna garanterat trafikens upprätthållande under den kommande seglationssäsongen, d. v. s. till någon gång under hösten 1957. Om tiden därefter råder emellertid djup ovisshet.

Med stöd av det anförda anholder jag om att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få rikta följande frågor:

1. Vill herr statsrådet ge kammaren en redogörelse för hur långt 1952 års riksdagsbeslut beträffande ordnandet av förbindelserna i skärgården genomförts?

2. Anser herr statsrådet att genom-

Interpellation ang. de vakanta provinsialläkartjänsterna i övre Norrland

förändret av 1952 års beslut hittills skett planerligt?

3. Vilka åtgärder ämnar herr statsrådet vidtaga för att genomföra 1952 års beslut inom avsedd tid samt för att på tillfredsställande sätt lösa trafikproblemen under övergångstiden?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. de vakanta provinsialläkartjänsterna i övre Norrland

Ordet lämnades på begäran till

Herr JACOBSON i Vilhelmina (s), som anförde:

Herr talman! Förste provinsialläkaren i Västerbottens län, dr Sixten Hemmingson, påpekar i sin årsrapport till medicinalstyrelsen att läkarfrågan inom länet i fråga om den öppna vården är katastrofal. Västerbotten hade vid fjol-årets slut inte mindre än tio vakanta provinsialläkartjänster. (Sedan dess har antalet ökat till tretton.) Ökat antal läkare släpps ut varje år, påpekar dr Hemmingson, men den kraftiga utbyggnaden av den slutna vården behöver dem. På sjukhusen får de unga läkarna utbildning, har relativt bra betalt och relativt väl ordnad arbetstid.

Varad skall man göra i denna mycket allvarliga situation, undrar dr Hemmingson, skall man vänta och se hur det kan ordna sig i en framtid? Detta kan man ej. Behovet av läkarvård är under alla omständigheter alltid stort, ofta akut. Inte kan man dra sig fram genom att lagligen kungöra dubbel- eller trippelförordnanden.

Resultatet av detta blir endast, att befolkningen får otillfredsställande hälso- och sjukvård samt att de ordinarie läkarna sliter ut sig, tröttnar och far till trakter, där, som de tror, arbetet är mindre pressande. I Västerbottens län med de stora avstånden är dylika extra förordnanden särskilt betungande.

I annat sammanhang har förslaget om

en jämnare fördelning av rikets läkare diskuterats men stött på den naturliga fackföreningsinvändningen om arbetets frihet. Var och en, hävdar de unga läkarna, skall ha rättighet att välja sitt arbete och sin arbetsplats.

Men hur är det när det gäller landets försvar? Är då inte varje tjänsteduglig medborgare skyldig att göra sin insats varhelst försvaret kräver det?

Är det otänkbart med tjänsteplikt för unga läkare? frågar dr Hemmingson. Är inte kampen för folkets hälsa och striden om liv lika viktig? Kan man inte även där införa plikt, åtminstone för viss tid, en hälsovårdsplikt? Ingen ung läkare skulle ta skada av ett års sådan plikt i hälso- och sjukvård, om han därvid har förmånen av riktigt samhällsnyttigt arbete och goda inkomster. För en kommande läkargärning, för läkarfostran och erfarenhet skulle en dylik tjänstgöring också ha en stor betydelse.

För endast några dagar sedan hade Västerbottens tjänsteläkarklubb ett sammanträde, varvid man dryftade den svåra situationen. Man beslöt att i skrivelse till medicinalstyrelsen påpeka att läkarbristen i länet hotar att bli katastrofal. Mot dubbelförordnanden riktade de i sammanträdet deltagande läkarna stark kritik.

Tjänsteläkarklubben erinrade om ett förslag från Västerbottens läns läkarförening att det även för sjukhusläkare skulle fordras en kortare tids tjänstgöring i öppen vård. Vi, säger dessa läkare, är övertygade om att även sjukhusläkare skulle ha nytta av en sådan tjänstgöring, som också skulle kunna ge dem en inblick i och förståelse för den öppna vårdens svårigheter och speciella problem.

Den nuvarande situationen inom Västerbottens län och i övrigt även i andra delar av övre Norrland närmar sig undan för undan den rena katastrofen. Tretton vakanta provinsialläkartjänster och förmodligen ett 15—20-tal om något år, därest icke några åtgärder

Interpellation ang. de skadliga verkningarna av statens järnvägars taxepolitik för de avlägset liggande landsdelarna

vidtages från statsmakternas sida, är en i längden fullständigt ohållbar situation, varför jag anhåller om kammarens tillstånd att, under åberopande av det anförda, till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande spörsmål:

Ämnar herr statsrådet vidtaga någon åtgärd för att råda bot på de nu rådande katastrofala förhållandena i fråga om det stora antalet vakanta provinsialläkartjänster i övre Norrland?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Interpellation ang. de skadliga verkningarna av statens järnvägars taxepolitik för de avlägset liggande landsdelarna

Herr **HOLMBERG (k)** erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! För tio år sedan avlämnade norrlandskommittén ett utförligt motiverat förslag, som syftade till ett förbilligande av godstransporter och personbefordran på långa avstånd. I flertalet utlåtanden från myndigheter och organisationer tillstyrktes kommitténs förslag eller lämnades utan erinran. Järnvägsstyrelsen framhöll emellertid, att järnvägarna borde erhålla gottgörelse från statsverket för eventuella taxeförändringar, som vidtoges för att ge stöd åt någon viss landsdel eller näringsgren.

Så långt man kunde döma av utredningen och remissyttrandena låg den enda eventuella tvistefrågan sålunda uteslutande på det politiska planet; det handlade om statsmakternas vilja att bereda Norrlands glesbygder och andra avlägset belägna landsdelar den föreslagna förbättringen. För bedömningen härav kunde icke behövas något ytterligare långt dröjsmål.

När det vid början av 1948 års riksdag emellertid inte fanns några tecken på att regeringen tänkte ta initiativ, som ledde till ett någorlunda snabbt re-

sultat i denna fråga, ingav ett 20-tal ledamöter av andra kammaren en motion med förslag, att riksdagen nu skulle fatta beslut i enlighet med norrlandskommitténs förslag om nya taxebestämmelser. När den nyssnämnda riksdagsmotionen några månader senare behandlades av utskott och riksdag, blev resultatet ett beslut att avvakta de förslag den nya utredningskommittén kunde komma med.

Redan ett år senare avlämnades ytterligare en motion i samma fråga, och nu begärde riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t att förslagen om nedsättning av järnvägstaxorna för långa transporter »mätte upptagas till behandling utan avvaktande av slutförandet av järnvägstaxeutredningens undersökningar i övrigt».

Erfarenheterna sedan dess har visat hur berättigat det var att kräva en sådan snabbare behandling av den viktiga trafikfråga, som det här handlar om. Men tyvärr har riksdagens önskan därvidlag icke föranlett någon hittills märkbar åtgärd från regeringen eller utredningskommittén. Vid början av 1956 års riksdag meddelades, att 1948 års järnvägstaxekommitté beräknades slutföra sitt uppdrag under innevarande år. Men ännu i dag — några veckor före detta års slut — har det icke förmärkts några tecken på att kommittén givit företräde åt den del av utredningsarbetet, som riksdagen fattade särskilt beslut om för sju år sedan!

Under denna långa väntan på utredningsresultat och regeringsinitiativ har järnvägstaxorna höjts inte mindre än fyra gånger, nu senast genom regeringens beslut att medge en 10-procentig höjning från 1 november 1956.

Varje sådan taxehöjning leder till försämring av de stora folkskiktens levnadsstandard, ofta en större försämring än som motiveras av frakthöjningarna. Ett aktuellt exempel är prishöjningen på bensin och eldningsolja. Där-

Interpellation i anledning av den ökade spritkonsumtionen

vidlag har statsmakternas taxepolitik och jämsides därmed det successiva slopandet av priskontrollen utsatt konsumenterna för kostnadsökningar, som inte bara ger oljebolagen täckning för ökade fraktkostnader utan också ger dem extra vinster.

Alla prishöjningar av detta slag drabbar dessutom de längst avlägsna landsdelarna hårdast. De har redan förut de högsta fraktkostnaderna och får därför också de värsta prishöjningarna varje gång taxorna justeras uppåt. Utom dessa verkningar på levnadsstandarden för flertalet människor i avlägsna landsdelar har denna politik också särskilt menliga följder för småföretagare av alla slag i sådana områden. Som exempel kan nämnas, att en företagare i Gällivare med 15 anställda, enligt uppgifter som blivit offentligt redovisade, måste räkna med 30 000 kronor större omkostnader än en motsvarande industri, placerad i Mellansverige. En väsentlig del av denna merutgift utgjordes av extra fraktkostnader på grund av långa transporter av såväl material som färdiga varor. Även jordbrukare i Norrland och därmed jämförliga avlägset liggande landsdelar måste vidkännas förhållandevis mycket större kostnader än sina kolleger i andra landsdelar på grund av nuvarande järnvägstaxor.

I en mängd utredningar och yttranden rörande norrländska näringsfrågor har också påvisats, att de höga fraktkostnaderna är ett stort hinder för strävandena att åstadkomma ett mera varierande och omfattande näringsliv i Norrland. De ständiga frakthöjningarna och det orimligt långa dröjsmålet, när det gäller att komma till en lösning av Norrlands särskilda problem därvidlag, synes sålunda knappast förenliga med regeringsförklarings löften om åtgärder för att åstadkomma en bättre industrilokalisering och en »levande landsbygd».

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag om kammarens

tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande fråga:

Vilka åtgärder tänker statsrådet vidtaga för att skydda avlägset liggande landsdelar från de skadliga verkningarna av statens järnvägars hittillsvarande taxepolitik?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Interpellation i anledning av den ökade spritkonsumtionen

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Fru **ERIKSSON** i Stockholm (s), som anförde:

Herr talman! Experimentåret med den fria spriten har givit fruktansvärda erfarenheter för samhällsorganen, för arbetsmarknaden, för trafiksäkerheten, för hemmen. Siffror som styrker detta är tillgängliga för alla. Vittnesmål om människor, som den fria spriten har bringat till misär, kan vi alla lämna. Konsumtionen har bara i Stockholm under en sommarmånad ökat med 400 000 liter brännvin i jämförelse med motsvarande månad i fjor. Antalet omhändertagna för fylleri har likaledes under en sommarmånad ökat med 208 procent mot föregående år. Ungdomsfylleriet har mer än fördubblats under andra kvartalet i år i jämförelse med andra kvartalet 1955. Alkoholism håller på att grundläggas hos många ungdomar. Det allvarliga tillstånd som benämnts delirium tremens har på ett restriktionsfritt år drabbat nära 200 människor i Stockholm mot några stycken ströfall tidigare. Rattfylleriet ökar, annan spritinfekterad brottslighet stiger oavslutligen och tynger orimligt polisarbetet. Hälften av fylleristerna omhändertages under arbetsdagen före kl. 18, något som måste betyda ett avbräck för produktionen. Tyvärr håller sig tendensen till ökad onykterhet månad för månad.

Interpellation ang. en förbättring av skolans lokalbehov och minskning av elevantalet i folkskolors och högre skolors klassavdelningar — Interpellation ang. frågan om nedläggande av trafiken på bandelen Falkenberg—Limmared

Utvecklingen kan inte få fortsätta, om vi vill vårda oss om familjerna och ungdomen och vill hålla uppe vår ekonomiska standard. Experimentet med fri sprit måste avslutas och andra spår följas för att minska alkoholkonsumtionen. Man får inte ge sig till tåls med nya utredningar och digra siffersammanställningar utan så snart som möjligt företa praktiska åtgärder för att bryta nedbusningen och människoförelsen.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta följande interpellation:

Är statsrådet beredd att omedelbart vidtaga åtgärder, som begränsar spritinköpen genom ändrade butikstider och åldersbestämmelser för spritinköp och genom andra restriktioner, och ämnar statsrådet förelägga 1957 års riksdag en ny alkohollagstiftning i restriktiv anda?

Denna anhållan bordlades.

§ 14

Interpellation ang. en förbättring av skolans lokalbehov och minskning av elevantalet i folkskolors och högre skolors klassavdelningar

Ordet lämnades på begäran till

Herr **HELÉN** (fp), som yttrade:

Herr talman! Det angelägna i att åstadkomma en snar minskning av antalet elever per klassavdelning i skolorna har senast understrukits av årets riksdag genom instämmande i statsutskottets utlåtande nr 154, vari även begärts en utredning om möjligheterna till snara åtgärder, då nu föreliggande utredningsmaterial är föråldrat. I samma utlåtande har också berörts det angelägna i att Kungl. Maj:t med till buds stående medel tillgodose intresset av

att de klassrumspaviljonger i lämplig omfattning kan uppföras, som utgör det snabbast verkande medlet mot lokalbristens hävande. Årets riksdag har även genom att instämma i tredje lagutskottets utlåtande nr 15 uttalat, att Kungl. Maj:t vid sin fortsatta prövning av frågan om vidgad tillståndsgivning för uppförandet av sådana klassrumspaviljonger måtte tillgodose intresset av att sådana klassrumspaviljonger i lämplig omfattning uppföres. Inom riksdagen föreligger alltså en enstämmig uppfattning från de skilda utgångspunkter som kan anläggas.

Det har under riksdagsuppehållet genom offentliga uttalanden från regeringens sida framgått, att frågan om klassrumspaviljongerna är föremål för regeringens prövning sedan flera månader tillbaka. Däremot har samtidigt meddelats, att den med behovet av klassrumspaviljonger intimt sammanhängande frågan om klassavdelningarnas storlek icke anses böra bli föremål för någon särskild utredning, trots att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalat ett bestämt önskemål härom.

Med hänvisning till ovanstående anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern få framställa följande fråga:

Vilka åtgärder har inom skilda departement vidtagits för att åstadkomma en snar förbättring av skolans lokalbehov i samband med det av riksdagen uttalade önskemålet om en minskning av de alltför stora klassavdelningarna i folkskolan och de högre skolorna?

Denna anhållan bordlades.

§ 15

Interpellation ang. frågan om nedläggande av trafiken på bandelen Falkenberg—Limmared

Herr **PETTERSSON** i Dahl (bf) erhöll på begäran ordet och anförde:

Interpellation ang. åtgärder för ökning av bostadsbyggandet i Stockholm

Herr talman! Nedläggandet av en järnväg är uppenbart ett betydande ingrepp i en bygds kommunikationsliv. Bebyggelse och näringsliv har under avsevärd tid och i väsentlig grad anpassats till järnvägarna. Landsvägstrafikens starka utveckling under framför allt senare tid har givetvis inte kunnat undgå att verka ofördelaktigt på de ekonomiska förutsättningarna för järnvägsdriften. Visserligen har trafik och transporter i stor utsträckning kunnat ombesörjas genom bilar och bussar, särskilt där vägnätet är fullt utbyggt. Men för många bygder är det alltjämt nödvändigt, att järnvägarna bibehålles, om inte en ekonomisk tillbakagång skall inträffa. Alla erfarenheter ger vid handen, att en järnväg inte utan vidare kan utbytas mot landsvägstrafikmedel utan försämrade service för bl. a. persontrafiken.

Vid remissdebatten i denna kammare den 2 november i fjol erinrade jag om att distriktschefen för statens järnvägars VI distrikt föreslagit, att bandelen Falkenberg—Limmared skulle nedläggas från den 1 april 1956. Jag påtalade de nackdelar, som detta skulle medföra för de bygder, som berördes därav, och likaså den oro, som kommit till uttryck bland bygdens befolkning. Frågan har på nytt aktualiserats genom att statens järnvägars VI distrikt nu vill nedlägga ifrågavarande järnväg den 31 maj 1957. Samtliga anställda vid järnvägen har tillställts en cirkulärskrivelse om att de vid första bästa tillfälle bör söka skaffa sig annan anställning. En del av dem har redan hörsammat uppmaningen och skaffat sig ny plats. Några av dem har till mig personligen framfört klagomål över de olägenheter, som förflyttningen medför, särskilt för dem som har egen bostad i form av egna hem.

I Åtrådalen, där järnvägen Falkenberg—Limmared går fram, är landsvägarna på långt när inte i sådant skick, att de kan ersätta järnvägen och ta hand om trafiken och transporterna

på ett nöjaktigt sätt. Skall detta ske, måste det investeras mycket stora belopp i utbyggnad av vägar och serviceanläggningar, bussar m. m. Tar man i betraktande, att ett fast trafiknät nu finns, blir sådana nyinvesteringar i hög grad diskutabla, särskilt mot bakgrunden av den strama ekonomiska politiken som i nuvarande läge föres.

Statens järnvägar bör ju ha till uppgift att sörja för att kommunikationerna inte försämrats. Ändamålet har varit och bör vara att ordna med kommunikationer för hela landet, att se till att såväl glesbygder som tätorter blir betjänade av ett väl utvecklat trafik- och transportnät. Det måste för hela samhället vara av utomordentligt värde, att inte landsbygdsbefolkningen alltför mycket uttunnas. En levande landsbygd är en nödvändighet ur hela samhällets synpunkt. Om järnvägen Falkenberg—Limmared nu nedlägges, måste det få den konsekvensen, att kommunikationerna för de berörda bygderna försämrats och att stora svårigheter åsamkas näringslivet.

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande fråga:

Är herr statsrådet med hänsyn till bygdens krav på goda kommunikationer beredd att medverka till att bandelen Falkenberg—Limmared inte nu nedlägges?

Denna anhållan bordlades.

§ 16**Interpellation ang. åtgärder för ökning av bostadsbyggandet i Stockholm**

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr DAHLEN (fp), som yttrade:

Herr talman! Den i våras beslutade ramen för bostadsbyggandet har på grund av sin otillräcklighet blivit före-

Interpellation ang. åtgärder för ökning av bostadsbyggandet i Stockholm

mål för stark kritik. Kvoten för flerfamiljshus skulle enligt denna ursprungliga plan sköras ned med 8 procent under andra halvåret i år. Den ökning av tillståndsgivningen med 3 500 lägenheter som regeringen nyligen medgivit är därför en nödvändig justering av det förut uppgjorda programmet.

Det egendomliga har emellertid inträffat, att Stockholm, där nära hälften av vårt lands bostadssökande utan lägenhet befinner sig, har ställts utanför vid fördelningen av dessa tilläggs-lägenheter. Detta har inte skett med hänvisning till tillgången på arbetskraft. Denna hade nämligen vid tidpunkten för tilläggskvotens fördelning medgivit ett betydligt större bostadsbyggande för Stockholms del — det är ett förhållande som man från de fördelade myndigheternas sida inte har velat bestrida. Däremot har man inom statliga myndigheter som skäl för att Stockholm blivit utan extra lägenheter angivit att de kommunala förberedelserna för bostadsbyggande i Stockholm inte skulle ha bedrivits i en sådan takt att en från arbetsmarknadssynpunkt lämplig igångsättning av bostadsbyggandet kunnat genomföras, ett påstående som bestämt och med utförlig motivering har tillbakavisats av de kommunala myndigheterna.

Till detta kommer att Stockholms i förhållande till föregående år nedskurna bostadskvot ytterligare dras ned genom bortfallet av de 482 lägenheter som hösten 1955 erhöles i förskott. Konsekvensen blir att den faktiska tillståndsgivningen under de senaste tre åren har fått en starkt sjunkande tendens. Tillstånd gavs 1954 för 6 962 lägenheter, 1955 för 6 278 och 1956 för 5 218. Denna sänkning har skett samtidigt som bostadsköerna ständigt förlängts. Enbart nedskärningen av bostadsbyggandet i förhållande till förra året med ca 1 000 lägenheter betyder att väntetiden förlängs med ca två månader.

Detta är oroande, eftersom redan nu t. ex. bostadslösa tvåpersonsfamiljer måste vänta 5 år och 3 månader för att få en lägenhet. Hösten 1950 var väntetiden för denna kategori 2½ år. Enbarnsfamiljerna fick 1950 vänta 1½ år mot f. n. 3 år och 4 månader. Tvåbarnsfamiljerna fick 1950 lägenhet efter ett år, medan de nu får vänta 2 år och 11 månader. Dessa siffror är hållna i underkant. I verkligheten torde väntetiden de närmaste åren ytterligare avsevärt förlängas.

Med stöd av det som ovan anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet vidta åtgärder i syfte att få till stånd en omedelbar ökning av bostadsbyggandet i Stockholm?

Denna anhållan bordlades.

§ 17

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 182, med förslag till skolstyrelselag m. m.,

nr 183, angående godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal,

nr 184, med förslag till lag om skydd för vissa kartor, m. m.,

nr 185, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536), och

nr 186, angående vissa åtgärder i samband med nedläggandet av driften vid linberedningsverket i Mellansel.

Dessa propositioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.18.

In fidem
Gunnar Britth

Onsdagen den 17 oktober

Kl. 16.00

§ 1

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Andra kammarens kansli, Riksdagen, Stockholm

Anhåller om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 16—29 oktober för fullgörande av uppdrag som delegat i Europarådets församling.

Tore Bengtsson

Till Riksdagens andra kammare

Härmed får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen 16—26 oktober för fullgörande av uppdrag i Europarådet.

Strasbourg den 12 oktober 1956

James I. A. Dickson

Kammaren biföll dessa ansökningar.

§ 2

Vid nu skedd föredragning av Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition, nr 182, med förslag till skolstyrelselag m. m. hänvisades propositionen, såvitt anginge lagförslagen, till konstitutionsutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Härpå föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts propositioner, och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionen nr 183, angående godkännande av Sveriges anslutning till ett internationellt veteavtal;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 184, med förslag till lag om skydd för vissa kartor, m. m., och

nr 185, med förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen den 15 juli 1944 (nr 536); samt

2 — *Andra kammarens protokoll 1956. Nr 25*

till jordbruksutskottet propositionen nr 186, angående vissa åtgärder i samband med nedläggandet av driften vid linberedningsverket i Mellansel.

§ 3

Föredrogs den av herr förste vice talmannen *Skoglund* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående effektivisering av nuvarande antidumpinglagstiftning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4

Föredrogs den av herr *Eliasson* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående komplettering av 1956 års pensionsutredning med företrädare för jordbruk och annan småföretagsamhet.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs den av herr *Nilsson* i Svalöv vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående frågorna om egnahemsbeskattningen och de övriga skattespörsmål, som beröras av en allmän höjning av taxeringsvärdena.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs den av fru *Ewerlöf* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående den pågående nykterhetsvårdsutredningen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Föredrogs den av herr *Rimmerfors* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern angående en komplettering av nykterhetsreformen, m. m.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Föredrogs den av herr *Stiernstedt* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående kommunikationerna inom Stockholms skärgård.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9

Föredrogs den av herr *Jacobson* i Vilhelmina vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående de vakanta provinsialläkartjänsterna i övre Norrland.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10

Föredrogs den av herr *Holmberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående de

skadliga verkningarna av statens järnvägars taxepolitik för de avlägset liggande landsdelarna.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 11

Föredrogs den av fru *Eriksson* i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i anledning av den ökade spritkonsumtionen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 12

Föredrogs den av herr *Helén* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern angående en förbättring av skolans lokalbehov och minskning av elevantalet i folkskolor och högre skolors klassavdelningar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 13

Föredrogs den av herr *Pettersson* i Dahl vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående frågan om nedläggande av trafiken på bandelen Falkenberg—Limmared.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 14

Föredrogs den av herr *Dahlén* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder för ökning av bostadsbyggandet i Stockholm.

Kammaren biföll denna anhållan.

**Interpellation i anledning av tågförse-
ningarna vid statens järnvägar — Interpella-
tion ang. nysparande för bostäder och bostadssparande i allmänhet**

§ 15

**Interpellation i anledning av tågförse-
ningarna vid statens järnvägar**

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr SWEDBERG (fp), som anförde:
Herr talman! Tågförse-
ningarna vid statens järnvägar har tilldragit sig en uppmärksamhet, som knappast kan vara ägnad att förvåna. Tågförse-
ningar är visserligen ingen ny företeelse i vårt land. Tvärtom har väl sådana under järnvägens hela historia förekommit under vissa svåra omständigheter, t. ex. under ovanligt hårda och snörika vint-
rar och vid mer eller mindre tillfälliga toppbelastningar i fråga om gods- eller persontrafiken. Förse-
ningarna har på senare tid i fråga om både antal och omfattning varit så stora, att de skapat ytterst besvärliga förhållanden både för den resande allmänheten och för andra, som på olika sätt direkt eller indirekt berörs därav.

I vissa delar av vårt land har det närmast blivit regel att tåg varit försenade en timma eller mer, och praktiskt taget över hela järnvägsnätet råder en irriterande osäkerhet i fråga om tågens såväl avgångs- som ankomst-
tider. Det är naturligtvis svårt att med någon exakthet uppskatta de olägenheter av skilda slag som detta innebär. Men det är uppenbart att dessa är högst betydande. Människor vilkas tid är mycket upptagen och därför särskilt dyrbar tvingas till långa väntetider, som på grund av sin ovissa längd inte kan utnyttjas på effektivt sätt. Inte sällan medför förse-
ningarna extra ekonomiska utgifter för både enskilda och organisationer, bl. a. därigenom att — som en av landets länsstyrelser nyligen påpekat — föredragshållare och andra deltagare i konferenser och sammanträden ibland måste resa ett helt dygn tidigare än vad annars skulle vara nöd-

vändigt för att de skulle vara säkra på att komma till bestämmelseorten i rätt tid. Och den osäkerhet och otrevnad, som de rådande missförhållandena skapar, innebär redan i och för sig förlust av betydelsefulla värden.

Det ter sig helt enkelt nödvändigt att en bättre överensstämmelse åstadkommes mellan de officiella tidtabellerna och de verkliga tågtiderna. Om det, som nu tycks vara fallet, visar sig omöjligt att få tågens verkliga tider att följa de i Sveriges kommunikationer angivna tidtabellerna, får man väl i stället fundera på att avpassa tidtabellerna efter de möjliga tågtiderna.

Under återopande av det ovan anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

Är statsrådet i tillfälle att inför kammaren redogöra för orsakerna till de talrika och omfattande tågförse-
ningarna vid statens järnvägar samt för de åtgärder, som vidtagits eller planeras för att åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan de officiella tidtabellerna och de verkliga avgångs-, kör- och ankomsttiderna?

Vill herr statsrådet, om inte tillräckligt effektiva åtgärder i detta syfte vidtagits eller planeras, taga initiativ till att sådana snarast måtte vidtagas?

Denna anhållan bordlades.

§ 16

**Interpellation ang. nysparande för bo-
städer och bostadssparande i allmänhet**

Ordet lämnades på begäran till

Herr WEDÉN (fp), som yttrade:

Herr talman! I motioner till riksdagen i början på detta år av hr Ohlin m. fl. framhölls den stora angelägenheten av att utformningen av bostadspolitiken gjordes sådan att bostadssparandet stimulerades. Bl. a. underströks

Interpellation ang. bostadsbebyggelsen på landsbygden samt bostäders och sanitetsanläggningars utformning vid glesbebyggelse

starkt vikten av att statliga och kommunala myndigheter samt lämpliga sparinstitut samverkade för att uppmuntra ett ökat nysparande för bostäder, särskilt hos unga människor, som söker bostad för att kunna gifta sig. Genom åtgärder av detta slag kan tillgången på kapital för bostadsbyggande ökas, vilket i nuvarande läge med en alltfjämt mångenstädes synnerligen svår bostadsbrist är mycket betydelsefullt. Riksdagens majoritet avvisade dock motionerna.

Under årets lopp har emellertid förståelsen för vikten av att få fram konkreta åtgärder ägnade att öka bostadssparandet förstärkts. Bl. a. har socialminister Ericsson i en skrift givit uttryck för en uppfattning som nära ansluter sig till de i motionerna framförda förslagen. Utsikterna att förverkliga förslag av denna art kan därför antagas ha förbättrats. Med anledning härav anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande interpellation:

Avser herr statsrådet att inom den närmaste framtiden taga de initiativ, som är nödvändiga för att stimulera nysparande för bostäder och öka bostadssparandet i allmänhet?

Denna anhållan bordlades.

§ 17

Interpellation ang. bostadsbebyggelsen på landsbygden samt bostäders och sanitetsanläggningars utformning vid glesbebyggelse

Herr SVENSSON i Ljungskile (fp) erhöjll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! I diskussionen om lokaliseringsproblemen betonas ofta vikten av att tendensen till avfolkning av landsbygden motverkas genom att denna får en mer differentierad bebyggelse. En sådan kan åstadkommas dels genom att industrier i större utsträckning förläggs

utanför tätorterna, dels genom att personer som arbetar i tätorterna väljer att bo på landsbygden. En utveckling i den riktningen är inte på något sätt osannolik. Möjligheten att bo på landsbygden har i hög grad ökat genom motorismens utveckling, och en övergång till femdagarsvecka kan förmodas komma att ytterligare stimulera människorna till bosättning utanför tätorterna. I många fall torde det bli förmånligt att åka in till tätorten till sitt dagliga arbete i stället för att som nu åka ut till landsbygden över veckosluten. Över huvud taget har det alltid funnits människor som önskat framför tätorternas trängsel välja landsbygdens öppnare omgivning.

Hittills har man i resonemangen om landsbygdens avfolkning i huvudsak diskuterat hur man skall kunna hindra folk att flytta från landet. Man borde med fördel kunna låta första frågan bli hur man skall kunna röja undan de hinder som från myndigheternas sida har skapats, när det gäller möjligheterna för dem som inte är yrkesverksamma inom jordbruket att stanna kvar på landsbygden eller att återflytta dit. Det är obestriddigen så, att en friare bebyggelse på landsbygden för närvarande motverkas genom utformningen av en rad nu gällande författningar, tillämpningsförfordningar och administrativa anvisningar. Bostadsbebyggelsen på landsbygden hindras t. ex. i många fall av nuvarande praxis att lån till nybyggen av egna hem på landsbygden endast ges i den mån bostäderna behövs för jordbruk, fiske, skogsbruk eller servicenäringar. De som är yrkesverksamma i tätorterna men vill bo på landet missgynnas.

I en motion vid riksdagens vårsession — till vars utförligare motivering jag ber att få hänvisa — hemställde jag om en skyndsamt utredning angående sådana ändringar i gällande författningar, tillämpningsförfordningar och

administrativa anvisningar att förut-sättningar skapas för en friare bostads-bebyggelse på landsbygden. Utredning-en skulle också enligt förslaget utröna, vilka åtgärder som kan vidtas för att genom forskning, konstruktionsarbeten och försöksverksamhet främja tillkom-sten av praktiska alternativ i fråga om bostäders och sanitetsanläggningars ut-formning vid glesbebyggelse. I det ut-låtande från statsutskottet, som antogs av riksdagsmajoriteten, förklarades att man inte var beredd att förorda sär-skilda åtgärder med anledning av för-slagen i motionen, innan statsmakterna tagit ställning till de utredningar i hit-hörande frågor, som utförts av vatten-vårdskommittén och 1950 års avlopps-utredning.

Det är emellertid tydligt, att dessa kommittéers utredningsuppgifter endast perifert berör de här diskuterade frågorna. På grund av den ogynnsamma forskjutningen av ålderssamman-sättningen inom landsbygdens befolk-ning och den hastigt pågående kon-centrationen av bebyggelsen till tät-orterna är det av vikt att man genom en utredning av här antydd art utan dröjsmål söker stimulera i stället för att förhindra en fri bostadsbebyggelse på landsbygden. Vi bör skapa en ord-ning som innebär att den enskilde själv får fritt välja var han vill bo.

Då den fråga det här gäller berör flera departement, hemställer jag om kammarens tillstånd att till hans excel-lens statsministern få framställa föl-jande frågor:

Vill herr statsministern medverka dels till att nu gällande författningar, tillämpningsförfordningar och adminis-trativa anvisningar modifieras i syfte att skapa en friare bostadsbebyggelse på landsbygden

och dels till att praktiska alternativ skapas i fråga om bostäders och sani-tetsanläggningars utformning vid gles-bebyggelse?

Denna anhållan bordlades.

§ 18

Interpellation ang. lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr JOHANSSON i Öckerö (fp), som yttrade:

Herr talman! Den svenska mindre sjöfarten har under en lång följd av år haft stora svårigheter att kämpa med. En hård konkurrens från andra natio-ner har medfört allvarliga konsekvenser för de svenska småfraktarna. Den bris-tande konkurrensförmågan beror i allt väsentligt på att de utländska båtarna i allmänhet är modernare, mera ändamålsenligt byggda och utrustade samt driftbilligare. Den nödvändiga förnyel-sen av den svenska båtmaterielen har hindrats bl. a. genom kreditsvårigheter och investeringsavgift.

Svårigheterna för den mindre frakt-farten har medfört stora bekymmer för befolkningen på de orter, som är eko-nomiskt beroende av näringens lön-samhet.

Sjötransporterna är ett jämförelsevis billigt transportsätt. Det är vidare ett självklart beredskapsintresse att en be-tryggande del av den mindre fraktfar-ten kan ske med svenska båtar. Det är därför naturligt att den mindre frakt-fartens problem uppmärksammas från statsmakternas sida. Förslag om en vä-sentlig förstärkning av samhällets in-satser till stöd för näringen har också framlagts av den år 1954 avslutade ut-redningen om det mindre och medel-stora tonnaget (SOU 1955: 2). Med be-klagande måste dock konstateras att intet av utredningens förslag ännu ge-nomförts.

De åtgärder som från statens sida först och främst bör vidtagas gäller en förstärkning av den mindre fraktfar-tens lånemöjligheter, så att den ound-gängliga förnyelsen av båtmaterielen kan komma i gång. Härom har alla va-rit i princip ense. Utredningen föreslog en utbyggnad av lånefonden för den

Interpellation ang. genomförande av fastställd plan rörande sträckningen av riksvägen 2 invid Varberg

mindre skeppsfarten till 25 000 000 kronor. Departementschefen ansåg sig av samhällsekonomiska skäl i statsverkspropositionen för innevarande budgetår inte kunna sträcka sig längre än till en kapitalökning med 3 000 000 kronor. I de likalydande motionerna I: 416 av herr Spetz m. fl. och II: 552 av herr Nyberg m. fl. föreslogs en ökning till 8 000 000 kronor. I sitt yttrande i ärendet framhöll statsutskottet bl. a.:

»Utskottet har tidigare vid flera tillfällen understrukit betydelsen ur såväl sjöfarts- som beredskapssynpunkt av det mindre och medelstora tonnage. I det betänkande, som avgivits av utredningen angående aktuella spörsmål beträffande ifrågavarande tonnage, har framhållits, att den svåra situation, vari detta tonnage befinner sig, icke synes vara tillfällig. Det finnes enligt utredningen anledning räkna med att detsamma kommer att successivt minska, om icke stödåtgärder vidtagas. Vid sin behandling av motsvarande anslag föregående år uttalade utskottet en förväntan, att förslag i anledning av förenämnda utredning förelades innevarande års riksdag. Utskottet beklagar, att detta icke kunnat ske.»

Utskottets majoritet ansåg sig med hänsyn till det allmänna ekonomiska läget dock böra tillstyrka departementschefens starkt begränsade förslag oförändrat.

Enligt min mening är det en tvingande nödvändighet att det nu snart två år gamla utredningsförslaget upptages till verklig prövning av Kungl. Maj:t och att en ordentlig förstärkning av lånemöjligheterna snarast kommer till stånd. Med tanke på det svenska fartygsbeståndets åldersammansättning, därav betingade utrustning och starkt försvagade konkurrenskraft kan det knappast framföras övertygande samhällsekonomiska skäl för att låta det fortgå som hittills.

I den nyligen avgivna programför-

klaringen från de i regeringen samverkande partierna har uttalats, att förslag kommer att framläggas om förstärkning av lånemöjligheterna bl. a. för den mindre företagsamheten med 30 milj. kronor. Nuvarande anslag till samma ändamål är 3 milj. kronor. Ett förslag om höjning av beloppet till 4,5 milj. kronor avvisades så sent som i våras av »samhällsekonomiska skäl». Det har emellertid inte givits till känna, huruvida nyssnämnda ökning till 30 milj. kronor även skulle avse en förstärkning av den mindre skeppsfartens lånefond. Under alla omständigheter borde en sådan förstärkning av skäl som här angivits nu ske.

Till sådana ytterligare åtgärder, som från samhällets sida borde företagas till den mindre fraktfartens fromma, hör enligt min mening investeringsavgiftens avskaffande; jag skall dock inte ingå härpå i denna interpellation.

Med hänvisning till det här anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande frågor:

1. Avser den i den nyligen avlämnade programförklaringen från regeringspartiernas sida aviserade förstärkningen av lånemöjligheterna för den mindre företagsamheten även en utbyggnad av lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten?

2. Om inte, vill herr statsrådet medverka till att även den mindre skeppsfartens lånemöjligheter snarast förstärkes?

Denna anhållan bordlades.

§ 19

Interpellation ang. genomförande av fastställd plan rörande sträckningen av riksvägen 2 invid Varberg

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Göingegården (h), som anförde:

Interpellation ang. höjning av folkpensionernas grundbelopp

Herr talman! Trafikvolymen på våra vägar och gator har under det senaste decenniet ökat betydligt. Det är ett alltför känt faktum för att man skall behöva uppehålla sig därvid.

Denna utveckling har emellertid för många städers och tätorters del skapat kännbara problem. Icke sällan måste den täta trafiken på t. ex. huvudvägarna ledas genom städer, vilkas planering rimligtvis icke kunnat ske med hänsynstagande till dagens trafikförhållanden. Ett exempel härpå är den vid rikshuvudväg 2 belägna staden Varberg vars smala gator är föga ägnade att bära den trafik, som nu på grund av rikshuvudvägens sträckning måste dirigeras genom själva staden. Denna omständighet bidrager bl. a. i hög grad till att hålla trafikolyckornas antal på en alltför hög nivå.

Detta förhållande synes mig böra rättas till med det snaraste. För drygt 20 år sedan beslöt man att bygga en genomfartsled vid sidan om själva staden. Detta projekt är till största delen genomfört, men arbetet på den återstående delen, omkring en sjättedel, har sedan en längre tid legat nere och såvitt jag vet ännu icke återupptagits. Denna omständighet medför att rikstrafiken fortfarande måste dirigeras genom stadens centrum.

För närvarande söker sig den färdigställda delen av riksvägen söder ifrån utanför staden mot den punkt, där vägen norrifrån löper samman med den gata som nu tjänar som genomfartsled utan att dock nå ända fram. Avståndet är högst två kilometer. Den södra vägen kan betecknas som en återvändsgränd. Den synes för närvarande ha en mycket begränsad uppgift. Staden har haft stora utgifter för densamma i form av marklösen, inlösen av byggnader m. m., vilka tills vidare kan anses som mer eller mindre onyttigt kapital.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för kommunika-

tionsdepartementet få ställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet uppmärksammat att de otillfredsställande möjligheterna för rikstrafiken att passera Varberg kan avsevärt förbättras genom att enligt fastställd plan förbinda den södra delen av riksväg 2 med den norra?
2. Har herr statsrådet för avsikt att företaga åtgärder som snabbt leder till ett genomförande av detta projekt?

Denna anhållan bordlades.

§ 20**Interpellation ang. höjning av folkpensionernas grundbelopp**

Herr SENANDER (k) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Under höstens valkampanj hade frågan om ålderdomsförsörjningen en dominerande plats i samtliga partiernas propaganda. Meningarna delade sig beträffande den s. k. tjänstepensioneringen, medan partierna samstämmigt uppgav sig vilja verka för en höjning av folkpensionerna.

I den programförklaring som regeringen nyligen avgav förklarades beträffande folkpensionerna följande:

»Grundvalen för svenska folkets ålderdomsförsörjning är folkpensioneringen. En kraftig höjning av nu utgående folkpensioner genomförs.»

Denna utfästelse har utan tvivel väckt stora förhoppningar särskilt hos de folkpensionärer, som helt eller delvis är beroende av folkpensionen för sin försörjning. Även om riksdagen under förra året genomförde en måttlig förstärkning av grundpensionerna anser sig folkpensionärerna kunna i regeringsdeklarationen se ett löfte om en ytterligare höjning redan under nästa år.

I anledning härav anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få rikta följande fråga:

Kan det förväntas att förslag till höj-

Interpellation ang. ökade möjligheter för äldre personer till förvärvsarbete

ning av folkpensionernas grundbelopp kommer att föreläggas nästa års riksdag?

Denna anhållan bordlades.

§ 21

Interpellation ang. ökade möjligheter för äldre personer till förvärvsarbete

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **OHLIN** (fp), som anförde:

Herr talman! Enligt liberal grundsyn får människorna aldrig betraktas som enbart verktyg åt produktionen. Denna skall i stället stå i människans tjänst, både som grundvalen för hennes materiella bärgning och som möjligheten till skapande sysselsättning och till intim mänsklig arbetsgemenskap. Arbetslivet måste därför ordnas med tanke på den enskildes hälsa och trivsel.

En fråga som har blivit alltmer aktuell är hur man skall kunna anpassa produktionslivet efter de naturliga önskemålen i de högre åldersklasserna. Åtskilliga företag här i landet har på ett föredömligt sätt sökt finna arbetsformer som ger de äldre arbetstagarna möjlighet att utan alltför hård press utnyttja sin speciella kapacitet och sin långa erfarenhet. Från samhällets sida har emellertid detta viktiga problem hittills inte blivit föremål för tillräcklig uppmärksamhet.

I många slitsamma sysselsättningar blir den avtagande kroppsliga prestationsförmågan ganska tidigt ett allvarligt problem. Många skogsarbetare och andra med tungt arbete och många med en nervpåfrestande sysselsättning undrar med oro hur de skall orka med att ha kvar sitt arbete fram till folkpensionsåldern. För dem som har sådana arbeten skulle det vara en välkommen lättnad, om de fick större möjligheter att i en takt som passar deras hälsa gå över till lättare och lugnare uppgifter.

Å andra sidan finns det många som,

när pensionsåldern inträder, har krafterna i behåll och gott skulle kunna fortsätta i sitt nuvarande arbete eller i ett närbesläktat arbete på samma arbetsplats ytterligare några år. För dem känns det svårt och onödigt att för åldersstreckets skull koppla loss från den uppgift och den gemenskap med arbetskamraterna, som varit en viktig del av deras liv.

Många pensionärer skulle säkerligen också i form av deltidsarbeten av olika slag kunna göra en god arbetsinsats. När de funderar över saken, upptäcker emellertid åtskilliga av dem att det blir en ganska dålig affär att ta ett sådant arbete. Om de arbetar, minskar änkepension, bostadstillägg och ibland också andra förmåner så pass kraftigt, att förtjänsten blir dålig. Genom att mildra eller ta bort en del avdragsregler skulle samhället få större glädje av den arbetskraftsreserv, som vitala pensionärer utgör. Det är alltså av stor vikt att vi får pensionsbestämmelser, som smidigare anpassar sig till individuella behov och önskemål.

I en folkpartimotion vid 1955 års riksdag berördes dessa frågor. Vi yrkade i motionen på en utredning om de äldres anpassning i arbetslivet och på att de resultat som därvid nåddes skulle ges en sådan spridning att de kunde motverka den ganska vanliga men ogrundade benägenheten att överbetona ålderns roll vid bedömningen av arbetskapaleten.

En av motiveringarna för den begärda utredningen var den samhällsekonomiska vinst, som skulle göras, om det blev lättare för de äldre att stå kvar i produktionen. Men den väsentligaste motiveringen var en annan. Det gäller, som motionärerna uttryckte saken, att åt den åldrande säkra det sätt att leva som ger den största personliga tillfredsställelsen och som står i överensstämmelse med det mått av krafter som står till buds. Det kan innebära att det viktigaste för den ene är en god omvård-

Interpellation ang. ökade möjligheter för äldre personer till förvärvsarbete

§ 22

nad, för den andre att han inte helt kopplas av från sin produktiva insats.

Allmänna beredningsutskottet underströk kraftigt det berättigade i folkpartimotionens tankegångar. Riksdagen beslöt att — som utskottet föreslog — skriva till regeringen och ge uttryck för den uppfattningen att en sammanställning av redan tillgängligt material omedelbart borde ske genom arbetsmarknadsstyrelsens försorg och att för övrigt frågan borde ägnas ökad uppmärksamhet på olika sätt.

Med stöd av det som ovan anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande fråga:

Vill herr statsrådet ge arbetsmarknadsstyrelsen sådana direktiv och för ändamålet tillräckliga anslag att en omfattande utredning utan dröjsmål kan ske om ökade möjligheter för personer, som befinner sig i åldern några år före eller efter folkpensionens inträdande, att delta i arbetslivet under former, som motsvarar deras krafter, kapacitet och personliga önskemål?

Denna anhållan bordlades.

Anmäldes följande till herr talmannen under sammanträdet avlämnade motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 142, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken motionerna: nr 795, av herr *Fröding*, nr 796, av herr *Fröding m. fl.*, och nr 797, av herr *Skoglund* i Umeå, samt

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, med förslag till taxeringsförordning, m. m. motionerna:

nr 798 och 799, av herrar *Edström* och *Strandh*,

nr 800, av herr *Christenson* i Malmö, nr 801, av herr *Kollberg m. fl.*, och nr 802, av fru *Torbrink m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 23

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 16.13.

In fidem
Gunnar Britth

Torsdagen den 18 oktober

Kl. 16.00

§ 1

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 18 oktober 1956.

Till justitiedepartementet hade denna dag från länsstyrelsen i Älvsborgs län inkommit fullmakt för landstingsmannen Ragnar Sveningsson, Tranemo, vil-

ken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekom-

mit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:
K. G. Grönhagen

Vid detta protokoll var fogad den däri omförmälda fullmakten för landstingsmannen Ragnar Sveningsson, Tranemo, att inträda som ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari år 1957 efter herr Hagård.

Protokollet lades till handlingarna.

Herr talmannen meddelade, att herr Sveningsson intagit sin plats i kammaren.

§ 2

Föredrogs var efter annan följande å kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 795, av herr *Fröding*,

nr 796, av herr *Fröding m. fl.*, och

nr 797, av herr *Skoglund* i Umeå; samt

till bevillningsutskottet motionerna: nr 798 och 799, av herrar *Edström* och *Strandh*,

nr 800, av herr *Christenson* i Malmö,

nr 801, av herr *Kollberg m. fl.*, och

nr 802, av fru *Torbrink m. fl.*

§ 3

Föredrogs den av herr *Swedberg* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet i anledning av tåg-förseningarna vid statens järnvägar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4

Föredrogs den av herr *Wedén* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående nysparande för bostäder och bostadssparande i allmänhet.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Föredrogs den av herr *Svensson* i Ljungskile vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till hans excellens herr statsministern angående bostadsbebyggelsen på landsbygden samt bostäders och sanitetsanläggningars utformning vid glesbebyggelse.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6

Föredrogs den av herr *Johansson* i Öckerö vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående lånemöjligheterna för den mindre skeppsfarten.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7

Föredrogs den av herr *Nilsson* i Göingegården vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående genomförande av fastställd plan rörande sträckningen av riksväg 2 invid Varberg.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8

Föredrogs den av herr *Senander* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående höjning av folkpensionernas grundbelopp.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9

Föredrogs den av herr *Ohlin* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att

Interpellation ang. konsekvenserna för företagens sunda utveckling och konkurrensförmåga gentemot utlandet, som den nuvarande företagsbeskattningen hotar att leda till

få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående ökade möjligheter för äldre personer till förvärvsarbete.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10

Interpellation ang. konsekvenserna för företagens sunda utveckling och konkurrensförmåga gentemot utlandet, som den nuvarande företagsbeskattningen hotar att leda till

Ordet lämnades på begäran till

Herr OHLIN (fp), som anförde:

Herr talman! Ett av de väsentligaste inslagen i den ekonomiska politik, som förts i vårt land under de senare åren, har varit en strävan att med skiftande skattepolitiska åtgärder försvåra företagens möjligheter att med eget sparande finansiera sina investeringar. Ett första steg i denna riktning togs genom begränsningarna av den s. k. fria avskrivningsrätten i fråga om maskiner och inventarier åren 1952—55, en åtgärd som ursprungligen betecknades som tillfällig. Ett nytt steg i samma riktning togs sedan genom företagsbeskattningens omläggning vid 1955 års riksdag. Härigenom bröts definitivt mot de i den förutvarande permanenta lagstiftningen mera liberala beskattningsprinciperna, som utgick ifrån att det är ur allmänna synpunkter viktigt att företagens utveckling underlättas. De förut som tillfälliga betecknade begränsningarna i avskrivningsrätten i fråga om maskiner och inventarier gjordes nu med viss justering bestående och samtidigt företogs en skärpning av reglerna för värdering av varulager, vilken efter en viss övergångstid kommer att bli betydande. Kort tid efter skärpningen av avskrivningsreglerna beslöts — tvärt emot alla tidigare utta-

lade intentioner från statsmakterna och i strid mot en nyligen avslutad expertutrednings slutsatser — en höjning av skattesatsen för bolag och ekonomiska föreningar med en fjärdedel, den s. k. extra bolagsskatten. Under vissa perioder har vidare en särskild investeringskatt eller investeringsavgift uttagits. En sådan avgift utgår för närvarande sedan snart två år tillbaka. Avgiften har angivits som tillfällig och kortvarig.

Den förda politiken har lett till en starkt ökad skattebelastning för företagen. Härtill kommer att de beslutade skärpningarna ännu icke hunnit helt sättas i kraft, eftersom en övergångstid om fyra år gäller för den beslutade omläggningen av reglerna för varulagervärderingen. Skattesärskärpningen till följd härav är mycket betydande. Den har beräknats till ett sammanlagt belopp av storleksordningen 650 å 750 miljoner kronor. De skärpta reglerna för varulagervärderingen är enligt min mening ett av de allvarligaste inslagen i de senaste årens skattepolitik, därför att därigenom i många fall rent fiktiva vinster kommer att framtas till beskattning. De kommer vidare att särskilt hårt drabba mindre företag, eftersom varulagret för dem i allmänhet utgör en betydande del — i många fall den huvudsakliga delen — av tillgångarna.

I en nyligen företagen enkät bland ett antal ledande företag inom olika branscher (Arbetsgivaren nr 17/1956) har med konkreta exempel visats hur de skärpta skattereglerna kommer att verka. De här lämnade uppgifterna vittnar om hur allvarligt den höga skattebelastningen försvårar företagens möjligheter att utbygga och rationalisera sin produktionsapparat samt vidmakthålla och stärka sin konkurrensförmåga gentemot utlandet. Denna effekt beräknas bli än allvarligare när de nya reg-

Interpellation ang. konsekvenserna för företagens sunda utveckling och konkurrensförmåga gentemot utlandet, som den nuvarande företagsbeskattningen hotar att leda till

lerna för varulagervärderingen helt trätt i kraft.

Syftet med de vidtagna skatteskörpningarna har från regeringens sida uppgivits vara att nå en konjunkturdämpande effekt genom att minska utrymmet för företagens självfinansiering. Enligt min mening har den förda politikens talesmän i väsentlig grad överdrivit de förutvarande mera liberala skattereglernas och därmed självfinansieringens roll som inflationsdrivande faktor. Man har icke i tillräcklig utsträckning beaktat företagsinvesteringarnas snabbt produktionshöjande verkan liksom inte heller den negativa effekten på företagssparandet och därmed på längre sikt även på det totala sparandet av den kraftigt skärpta beskattningen. I själva verket är staten nu i färd med att allvarligt minska företagssparandet, vilket utgjort en betydande del, normalt 30 å 40 procent, av det samlade sparandet i vårt land och utgjort en förutsättning för de senaste årtiondenas snabba utveckling inom industrien och andra näringsgrenar.

Jag tillåter mig att här erinra om några synpunkter, som vi från den meningsriktning jag företräder tidigare framfört rörande företagsbeskattningens utformning.

Ett ur samhällsekonomisk synpunkt sunt näringsliv måste ha förmåga dels att tåla påfrestningar i såväl konjunktur- som konkurrenshänseende och dels att höja produktiviteten och bereda en i stort sett trygg sysselsättning. Till beredskapen mot de olika påfrestningar, som följer av konjunkturväxlingar, bidrog de förut gällande avskrivningsreglerna i icke ringa mån genom att främja en bättre kapitalförsörjning. Denna ökar i sin tur förmågan att i samhällets och de anställdas intresse hålla en stabil sysselsättning. En begränsning av företagets möjligheter till eget sparande innebär ett återhållan-

de moment i strävandena mot en högre produktivitet, vilken är underlaget för en fortlöpande reallönehöjning. Konkurrenskraften grundas till stor del på möjligheter att successivt öka investeringarna samt vidtaga riskbetonade investeringar utan att företagets stabilitet och sysselsättningsförmåga minskas. Med hänsyn till vårt lands beroende av en livaktig utrikeshandel måste det svenska näringslivet ha en höggradig förmåga till anpassning efter ändrade och skärpta konkurrensförhållanden.

De refererade synpunkterna har giltighet inte minst i dagens läge. Ett avsaknande i industriproduktionens utveckling har kunnat iaktagas samtidigt som industriproduktionen i våra största konkurrentländer tillväxer snabbare än vår. Införande av nya produktionsmetoder står för dörren, vilket kommer att kräva betydande kapitalinsatser. För de anställda är det ett självklart intresse att vi har välkonsoliderade, utvecklingsdugliga och konkurrenskraftiga företag.

Från vårt håll har i andra sammanhang en reduktion av skattetrycket för fysiska personer föreslagits. Allt talar för att en omorientering av skattepolitiken även vad gäller företagsbeskattningen snarast bör komma till stånd. Omläggningen bör syfta till att återställa tidigare möjligheter för företagen att själva spara till sina investeringar. Det bör tilläggas, att den nuvarande framstegshämmande skattepolitiken utformades mot bakgrunden av en kredit- och penningpolitik, som numera är i väsentliga delar övergiven. Omorienteringen av den senare politiken borde därför kunna följas av en skattepolitisk nyorientering.

Med hänvisning till det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finans-

Interpellation ang. konsekvenserna för företagens sunda utveckling och konkurrensförmåga gentemot utlandet, som den nuvarande företagsbeskattningen hotar att leda till

departementet få framställa följande frågor:

Har herr statsrådet uppmärksammat de allvarliga konsekvenser för företagens sunda utveckling och konkurrensförmåga gentemot utlandet, som de nuvarande reglerna för företagsbeskattningen hotar att leda till?

Vill herr statsrådet medverka till en omläggning av skattepolitiken i syfte att främja företagssparandet och därmed skapa bättre förutsättningar för en fortsatt produktions- och standardhöjning samt full sysselsättning, innebärande den extra bolagsskattens och investeringsavgiftens avskaffande samt en återgång till mera liberala varulagervärderingsregler?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och vice

talmännen i riksdagens andra kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talmannen och vice talmännen tillsätta kammarens kanslipersonal, den 17 oktober 1956.

Stenografen hos kammaren fil. mag. Bertil Palmquist beviljades begärd tjänstledighet under innevarande höstsession för fullgörande av uppdrag att vara stenograf hos den svenska övervakningskontingenten i Korea; och förordnades reservstenografen sekreteraren Ingvar Olsson att under tiden uppehålla en stenografbefattning hos kammaren.

In fidem
Gunnar Britth

§ 12

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.07.

In fidem
Gunnar Britth